

Lögreglustjórafélag Íslands

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
nefndasvið@althingi.is

Akureyri 6. mars 2024

Efni: Athugasemdir Lögreglustjórafélags Íslands við frumvarp til laga um breytingu á lögreglulögum nr. 90/1996, með síðari breytingum (afbrotavarnir, vopnaburður og eftirlit með lögreglu), 707. mál.

Með tölvupósti dags. 22. febrúar sl. var Lögreglustjórafélagi Íslands boðið að koma að athugasemdum við ofangreint frumvarp og er bréf þetta skrifað af því tilefni. Athugasemdir þessar eru sendar fyrir hönd Lögreglustjórafélags Íslands.

1. Almennt

Lögreglustjórafélag Íslands lýsir ánægju sinni með framkomið frumvarp dómsmálaráðherra og telur að með því sé skerpt á mikilvægum þáttum sem eru löggæslunni nauðsynlegir. Eðlilegt er að ákvæði um vopnaburð lögreglu komi fram í lögreglulögum en ekki vopnalögum líkt og lengi hefur verið bent á. Þá skiptir verulegu máli að lögregla geti rækt afbrotarvarnahlutverk sitt, sem hún fer með lögum samkvæmt en skort hefur nauðsynlegar heimildir til að sinna þeim í alvarlegustu afbrotum landsins. Frumvarpið leggur til skynsamlega og varfærna leið til þess að lögregla geti rækt afbrotarvarnahlutverk sitt þegar um skipulagða brotastarfsemi er að ræða, undirbúning hryðjuverka og landráðabrot.

2. Ákvæði um meðferð vopna hjá lögreglu.

Með frumvarpinu er sett inn ákvæði um vopnaburð lögreglunnar í lögreglulög en hingað til hefur lagastoðin verið í vopnalögum. Ákvæðið hljóðar nú eins og ákvæði í valdbeitingarreglunum sem giltu frá 1999 og einnig þeim sem tóku gildi árið 2023 þ.e. að lögreglustjórar geti gefið fyrirmæli um að lögreglumenn skuli vopnast. Að mati félagsins er eðlilegt að ítarlegar valdbeitingarreglur séu settar af ráðherra en grundvallar lagaheimildin sé í lögreglulögum rétt eins og heimild lögreglu til valdbeitingar, sem er í 1. mgr. Við þessa lagabreytingu verður engin breyting á verklagi lögreglu við valdbeitingu eða vopnaburð heldur er lagastoðin færð í lögreglulög úr vopnalögum. Efnislegar breytingar eru engar.

3. Afbrotavarnir

Lögreglustjórafélag Íslands fagnar því að skerpa eigi á heimildum lögreglu er snýr að skyldum hennar gagnvart afbrotavörnum. Í fyrsta lagi er kveðið á um að lögregla hafi heimild til að nýta þær upplýsingar sem hún býi yfir eða aflar til greininga í því skyni að lögregla geti uppfyllt öryggis- og afbrotavarnahlutverk sitt. Í öðru lagi er lagt til að lögregla hafi heimild til að hafa eftirlit með einstaklingum á almannafæri liggja fyrir áreiðanlegar upplýsingar um að hann taki virkan þátt í skipulögðum brotasamtökum eða annars konar bein tengsl við slík samtök. Þessi heimild er gríðarlega mikilvæg ef einhver árangur á að nást við að uppræta skipulagða brotastarfsemi. Þarna er um að ræða heimildir á grundvelli lögreglulaga þar sem ekki er verið að rannsaka sakamál eftir lögum um meðferð sakamála. Óþarft er að tíunda ógnir sem fylgja skipulagðri brotastarfsemi og tjón sem henni fylgir fyrir samfélagið og einstaklinga enda samstaða um það í landinu að berjast gegn þeim vágesti. Til þess þarf lögregla að hafa skýrar lagaheimildir. Lagt er til að ákvörðun verði tekin af lögreglustjóra og borin undir stýrihóp um skipulagða brotastarfsemi til staðfestingar innan þriggja sólarhringa. Þá skal ákvörðun einnig tilkynnt gæðastjóra lögreglu. Ákvörðun lögreglustjóra um slíka heimild er í samræmi við sambærilegar ákvarðanir sem lögreglustjóra ber að taka samkvæmt núgildandi lögum þar sem ekki er þörf á dómsúrskurði.

Í þriðja lagi er lagt til varðandi afbrotavarnir í þágu öryggis ríkisins að heimildir lögreglu til að viðhafa aðgerðir í þágu afbrotavarna verði gerðar skýrari og þær styrktar. Þar er lagt til að lögregla fái heimildir til að viðhafa eftirlit með einstaklingum sem lögregla hefur áreiðanlegar upplýsingar um að af kunnri að stafa sérgreind hætta fyrir öryggi ríkisins eða almennings. Í slíkum tilvikum er lögreglu heimilt að

Lögreglustjórafélag Íslands

afla upplýsinga vegna rannsóknar slíkra brota og til að afstýra slíkum brotum. Þegar slíku eftirliti er hætt skal lögregla tilkynna nefnd um eftirlit með lögreglu um aðgerðina eins fljótt og kostur er. Þá skal einnig tilkynna nefndinni um beiðnir til annarra stjórnvalda um upplýsingar og beiðnir um haldlagningar. Telji nefndin að eftirlit með einstaklingi vegna tengsla við skipulagða brotastarfsemi eða hryðjuverka hafi ekki uppfyllt skilyrði laganna skal nefndin beina því til lögreglustjóra að tilkynna viðkomandi að hann hafi sætt eftirliti.

Að mati félagsins eru þetta gríðarlega mikilvægar heimildir til þess að lögregla geti komið í veg fyrir brot sem ógna öryggi ríkisins, þ.e. landráðabrot og hryðjuverk. Nauðsynlegt er að mati lögreglustjóra að færa umhverfi lögreglunnar nær því umhverfi sem yfirvöld í nágrannalöndum okkar búa við. Almennt er viðurkennt að barátta gegn brotum af þessu tagi lúti öðrum lögmálum en eiga við um rannsóknir hefðbundinna sakamála. Á öllum Norðurlöndunum starfa sérstakar stofnanir innan lögreglu sem hafa það hlutverk að stemma stigu við afbrotum sem geta raskað öryggi ríkisins.

Lögreglustjórafélag Íslands lýsir ánægju sinni með framkomið frumvarp og telur mikilvægt að það verði að lögum svo lögregla geti sinnt skyldum sínum og meðal annars tryggt öryggi borgaranna. Þýðingarmikið er að íslensk löggjöf varðandi afbrotavarnir færist nær því sem gildir á Norðurlöndunum, sem eru þau lönd sem við berum okkur helst saman við. Félagið fagnar ákvæðum um frekara eftirlit með störfum lögreglu og telur til dæmis að Nefnd um eftirlit með lögreglu hafi sannað gildi sitt og sé mikilvægur þáttur í eftirliti með ákvörðunum lögreglu í þágu borgaranna.

Lögreglustjórafélag Íslands styður frumvarpið.

Virðingarfyllt,

Páley Borgþórsdóttir,
formaður Lögreglustjórafélags Íslands.